

Έρωτας ως την άκρη του κόσμου

ΦΙΟΝΑ ΜΑΚΙΝΤΟΣ

Έρωτας ως την άκρη
του κόσμου

Μετάφραση
ΕΦΗ ΚΑΛΛΙΦΑΤΙΔΗ

ΩΚΕΑΝΙΔΑ

*Στη μνήμη του στρατιώτη Ντάρσι Τζέιμς Ρόμπερτσ
της 1ης Ελαφράς Ταξιαρχίας του Ιππικού
Σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης στις 6 Αυγούστου 1915
στο Μοναχικό Πεύκο της Καλλίπολης*

Τίτλος πρωτοτύπου:
Fiona McIntosh, *Nightingale*

Μετάφραση από τα αγγλικά: Έφη Καλλιφατίδη
Επιμέλεια: Διδώ Κομεζάτου
Τυπογραφική διόρθωση: Κατερίνα Σπύρου

© 2014, Fiona McIntosh
© 2015, για την ελληνική γλώσσα
Εκδόσεις «Ωκεανίδα»
Δερβενίων 38, 106 81 Αθήνα, τηλ. 210.38.06.137
www.oceanida.gr
email: info@oceanida.gr

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση: Εκδόσεις «Ωκεανίδα»

ISBN 978-960-410-754-4

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟ ΤΡΕΜΑΜΕΝΟ ΦΩΣ που της είχε γίνει πια γνώριμο, η Κλερ παρακολουθούσε τη μορφήνη να κάνει τα μαγικά της. Το κορμί του στρατιώτη άρχισε αμέσως να χαλαρώνει και, παρ' όλο που δεν είχε φωνάξει ούτε μία φορά, η όψη του ηρεμούσε καθώς η ανακούφιση απλωνόταν με το τσίμπημα της βελόνας. Αναστέναξε για λογαριασμό του, ικανοποιημένη που θα τον έβλεπε να χάνεται για λίγο, και έπιασε το μολύβι να καταχωρίσει τη δοσολογία. Μόνο εκείνη τη στιγμή, ενώ σκεφτόταν την ημερομηνία, η Κλερ συνειδητοποίησε ότι βρισκόταν στο πλωτό νοσοκομείο σχεδόν ένα μήνα τώρα, ταξιδεύοντας στα νερά του τριγώνου ανάμεσα σε Τουρκία, Ελλάδα και Αίγυπτο.

Είχε τελειώσει τη Σχολή Νοσοκόμων στη Βρετανία και ήδη εργαζόταν κανονικά επί δύο χρόνια σ' ένα από τα κορυφαία εκπαιδευτικά νοσοκομεία εκεί. Η Κλερ είχε φύγει από την Αυστραλία, όπου είχε ζήσει από τα δέκα ως τα δεκαεφτά της, και είχε γυρίσει στην Αγγλία, τη γενέτειρά της, νομίζοντας ότι αν ξανάβλεπε

τους γνώριμους τόπους των παιδικών της χρόνων, θα μπορούσε να ξαναβιώσει τη γλυκιά, άδολη ευτυχία που θυμόταν. Η λαχτάρα της Κλερ όμως αποδείχτηκε ότι αφορούσε περισσότερο τους ανθρώπους που γέμιζαν τα παιδικά της χρόνια κι όχι τα μέρη. Και όλοι αυτοί οι άνθρωποι, που τους ένιωθε δικούς της και τους θυμόταν με αγάπη, ήταν πια νεκροί. Κανείς δεν περίμενε με ανυπομονησία το γυρισμό της στην Αυστραλία ή στη Βρετανία, ούτε γράμμα ούτε τηλεγράφημά της – ούτε καν προφορικές ειδήσεις για την υγεία της. Και έτσι, προσφέρθηκε πρόθυμα να φύγει από την Αγγλία για να φροντίζει τους στρατιώτες που τραυματίζονταν σ' αυτόν τον τρομερό πόλεμο.

Υπέθετε ότι θα την έστελναν στη Γαλλία, ωστόσο βρέθηκε σ' ένα ελληνικό νησί με μια ομάδα τολμηρών νοσηλευτών που, αψηφώντας τις άθλιες συνθήκες, το κλίμα και τις ελλείψεις τροφίμων, έστηναν τις σκηνές του Αυστραλιανού Γενικού Νοσοκομείου 3, γνωστού ως «Μούδρος».

Όλα αυτά άλλαξαν τον Απρίλιο, όταν η προώθηση των Συμμάχων προς τα Δαρδανέλια ήταν πια μια πραγματικότητα και η Κλερ παραμέρισε τους φόβους της για ν' ακολουθήσει μια ομάδα ηλιοκαμένων, ζωηρών νέων εθελοντών από την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία, που λαχταρούσαν μια περιπέτεια στην άλλη άκρη του κόσμου. Έκαναν το καθήκον τους απέναντι στο βασιλιά και την πατρίδα, σκοπεύοντας να επιστρέψουν στις φάρμες τους και την απλή ζωή τους με μερικές ηρωικές πολεμικές ιστορίες, αλλά αποδείχτηκε ότι ήταν κούφια όνειρα.

Μες στα μαγερεία, ενώ περίμενε να μεταφερθεί στο

χειρουργείο, το αγκομαχητό ενός νεαρού μετατράπηκε στο γνώριμο επιθανάτιο ρόγχο που το εξασκημένο αυτί της Κλερ είχε μάθει ν' αναγνωρίζει. Κρέμασε την ιατρική καρτέλα στην άκρη του κρεβατιού του κοιμισμένου της στρατιώτη και βιάστηκε να πάει κοντά στο παιδί που ψυχομαχούσε. Δεν είχε προλάβει καν να μάθει τ' όνομά του. Μία από τις άλλες νοσοκόμες την κοίταξε ερωτηματικά, αλλά η Κλερ κούνησε το κεφάλι. Θα έσβηνε σε λίγες στιγμές. Έπιασε το χέρι του· το βλέμμα του ήταν χαμένο κάπου μακριά.

«Ζήτη συγγνώμη για χάρη μου...» ψιθύρισε. Η Κλερ διάβαζε τα χείλη του. «Πες στη μαμά...»

Το *μαμά* ήταν η τελευταία λέξη που πρόφεραν τα σκισμένα χείλη του, προτού αναστενάξει για τελευταία φορά και της Κλερ της φάνηκε ότι το φως της Κορνούλλης στα αχνογάλανα μάτια του έσβησε σαν φλόγα από κερί. Η ικεσία του να ζητήσει συγγνώμη από τη μητέρα του ράγισε την αδύναμη απόφασή της να φαίνεται πιο σκληρή. Η Κλερ προσπάθησε να φανταστεί εκείνη τη μάνα στην πατρίδα που θα περίμενε το γράμμα του νεαρού γιου της, αλλά θα έπαιρνε μόνο ένα τυπικό τηλεγράφημα από το στρατό που θα της μετέφερε τη συντριπτική είδηση.

Ποιον θα ειδοποιούσε ο στρατός αν μου συνέβαινε εμένα κάτι; αναρωτήθηκε φευγαλέα.

Η Κλερ βρήκε τη λεπτή οβάλ μεταλλική ταυτότητα που φορούσε ο στρατιώτης στο λαιμό του μ' ένα πέτσινο κορδόνι. Το δάχτυλό της άγγιξε με σεβασμό τα αρχικά και το επώνυμό του, ανάγλυφα στο αλουμίνιο πάνω από τον αριθμό του, τη μονάδα του και το θρήσκευμά του. Ήταν το μόνο που μπορούσε να κάνει για να

τον τιμήσει αυτή τη σημαντική στιγμή. *Ε.Γ. Κόρνις*, ψηλάφησαν τα δάχτυλά της, ενώ κουνούσε το κεφάλι. Όνομα ταιριαστό. Η Κλερ έκλεισε τα μάτια του νεαρού στρατιώτη και έκλεισε για μια στιγμή και τα δικά της σ' έναν τρυφερό κοινό αποχαιρετισμό. Οι σκέψεις της στράφηκαν σ' εκείνο το πρώτο πρωί της άφιξής τους στα Δαρδανέλια.

Οι Τούρκοι το αποκαλούν Γκαμπά Τεπέ. Οι χάρτες Ακτή υπ' αρ. 2. Αλλά για όσους επέβαιναν στο πρώην επιβατικό *Γασκόνος*, η περιοχή είχε ήδη πάρει το παρατσούκλι Κόλπος Ανζάκ.¹ Τη νύχτα της 24ης Απριλίου, ο *Γασκόνος* ήταν μέρος ενός στόλου που περιλάμβανε πολεμικά πλοία, ναρκαλιευτικά, μαούνες και μεταγωγικά που απέπλευσαν από το λιμάνι του Μούδρου για να φτάσουν κλεφτά μερικές ώρες αργότερα, λίγο πριν τις 4.00 π.μ., και ν' αράξουν μερικές εκατοντάδες μέτρα από την ακτή. Στη συνέχεια, τα βρετανικά καράβια ξεφόρτωσαν δύο μεραρχίες Αυστραλών. Κάτω από τη λάμψη του φεγγαριού που χρύσωνε τα σκοτεινά νερά, γενναίοι νεαροί των αποικιών κατέβηκαν με ανεμόσκαλες κι επιβιβάστηκαν σε μικρά σκάφη που τα ρυμούλκησαν μαούνες ακόμα πιο κοντά, και στη συνέχεια Βρετανοί ναύτες τούς πήγαν κωπηλατώντας στην ακτή.

Μια γκρίζα αυγή σήκωσε την αυλαία της υποτιθέμενης αιφνιδιαστικής απόβασης με τα σβησμένα φώτα και τις υψωμένες άγκυρες. Όμως η σιωπή διαλύθηκε,

1. ANZAC: από τα αρχικά του Australia and New Zealand Army Corps.

όταν άγρυπνα τουρκικά στρατεύματα, που καραδοκούσαν σχεδόν αόρατα στην κορυφή του λόφου, άνοιξαν πυρ με πολυβόλα. Η ανατολή του ήλιου σήμανε ένα πρωί μοναδικής γενναιότητας των Ανζάκ που δέχονταν ακατάπαυστα τα πυρά τής εξίσου αποφασιστικής μικρής αμυντικής δύναμης.

Η Κλερ θυμόταν ότι είχε σηκώσει τα βαριά δανεικά κιάλια και είχε αντικρίσει τους τρομακτικούς ψηλούς γκρεμούς. Ο κόσμος της περιορίστηκε στις λάμψεις των πυρών καθώς έσκαγαν από τους ξερούς γκριζοπράσινους θάμνους που σκέπαζαν την πλαγιά, ενώ οι Ανζάκ πλημμύρισαν το λόφο. Μικρότερα θραύσματα έπεφταν στα νερά γύρω της σαν χαλάζι, πλησιάζοντας επικίνδυνα το πλοίο, ενώ οι Τούρκοι προσπαθούσαν να εμποδίσουν το βρετανικό πυροβολικό να τους βομβαρδίσει από κοντινή απόσταση. Ο ήχος εκείνων των όπλων δονούσε τα σπλάχνα της. Η μυρωδιά του καμένου κορδίτη απλώθηκε στον αέρα και, απ' όσο μπορούσε να δει ζαρώνοντας τα μάτια, οι άντρες στην ακτή είχαν πάρει τη διαταγή ν' αφήνουν τους τραυματίες εκεί που έπεφταν.

Η Κλερ προσπάθησε να μην επικεντρωθεί στους ανθρώπους. Ήταν πολύ επώδυνο να βλέπεις τους παγιδευμένους άντρες να καλύπτονται στα μισά της ανηφόρας πίσω από βράχια ή μέσα σε μικρές κοιλοότητες. Ακόμα κι έτσι, ήταν μια σφαγή πέρα από κάθε εφιάλτη. Οι άριστα εξοπλισμένοι Τούρκοι έχοντας στην κατοχή τους το ύψωμα και με εξασφαλισμένη την καλή θέα, μπορούσαν να σκοπεύουν σωστά και ν' αφανίζουν τους επιτιθέμενους που ανηφόριζαν γενναία τα πολυβόλα τους ήταν σίγουρα γερμανικής κατασκευής και θέριζαν μια γενιά νέων που ανηφόριζε βαρυφορτωμένη προσπαθώντας να

κρατήσει τα εδάφη που είχε καταλάβει νωρίτερα. «Οι Τούρκοι έχουν μοναχά κάτι παλιομουσκέτα, οπότε περιμένουμε μόνο ελαφρά τραυματισμένους», τους είχε πει ο επικεφαλής γιατρός.

Ελαφρά τραυματισμένους; σκέφτηκε η Κλερ παρακολουθώντας με βουβό τρόπο τους άντρες, πριν καλά καλά αφήσουν ένα χνάρι στην υγρή τουρκική άμμο, να πέφτουν θανάσιμα πληγωμένοι.

Τα μουλάρια είχαν παλαβώσει απ' τον τρόπο και τα ουρλιαχτά των τραυματισμένων ζώων έσμιγαν με το πανδαιμόνιο από τις εκρήξεις, τους πυροβολισμούς... και τα βογκητά των ετοιμοθάνατων αντρών που άρχισαν να καταφθάνουν στο πλοίο αργά το απόγευμα.

Αυτή ήταν η πρώτη μέρα. Μέχρι να επιστρέψουν, αυτοί που βρίσκονταν στη στεριά είχαν οργανωθεί καλύτερα, αλλά οι απώλειες ήταν τόσο μεγάλες που σου σπάραζε την καρδιά. Στο επόμενο ταξίδι επιστροφής στα Δαρδανέλια, όλος ο τρόμος του πολέμου είχε υποσκάψει τις άμυνές της και η Κλερ ήταν σίγουρη ότι καμία πλευρά δεν θα έβρισκε τη δόξα. Στο τέλος του πρώτου δεκαπενθήμερου των νέων συνθηκών της είχε πάψει ν' ακούει τα πυρά που μαίνονταν γύρω της και φρόντιζε να συγκεντρώνεται στις καθημερινές μάχες στους θαλάμους κάτω απ' το κατάστρωμα του *Γασκόνου* και στον ακατάπαυστο αγώνα να σωθούν όργανα, μέλη και ζωές.

Η Ρόζι Πάρσονς, η άλλη νοσοκόμα που μοιραζόταν την καμπίνα με την Κλερ, ήρθε δίπλα της, συμμαζεύοντας μερικές ατίθασες κοκκινωπές μπουκλές που ξέφευγαν από την καλύπτρα της. Άπλωσε το χέρι να πάρει επι-

δέσμους από το κοντινό ντουλάπι κι έσφιξε το μπράτσο της φίλης της.

«Κρίμα το παλικάράκι σου, σαν μωρό είναι», είπε κοιτάζοντας το νεαρό Κόρνις, που μόλις είχε ξεψυχήσει. «Δεν δείχνει καν να είναι σε ηλικία για να πάει στο στρατό».

«Σίγουρα δεν ήταν. Δεν μπορεί να ήταν πάνω από δεκαεφτά».

«Είσαι καλά;»

Η Κλερ έγνεψε ναι και αναστέναξε βαθιά. «Ωραία», συνέχισε η Ρόζι, «επειδή σε ψάχνει η προϊσταμένη, αλλά τώρα μας χρειάζονται και τις δυο στο χειρουργείο».

Η Κλερ έγνεψε σε μία βοηθό που ο ασθενής της είχε υποκύψει στα τραύματά του, και μετά βιάστηκε να τρέξει στο διάδρομο, εκεί που η κατάσταση προφανώς ήταν επείγουσα.

«Μπορεί οι Τούρκοι να μην ξέρουν τι σημαίνει ένα λευκό πλοίο με κόκκινο σταυρό», φώναξε η Ρόζι πάνω απ' τον ώμο της, ενώ ένας όλμος τράνταξε τα νερά γύρω τους. Έδειχνε αηδιασμένη. «Τώρα δεν θα πάω ποτέ στη Λέσχη της Ηλιούπολης στο Κάιρο για κείνο το Πίσκο Σάουρ που μου είχε τάξει ο Βίκτορ».

Η Κλερ της έριξε μια προειδοποιητική ματιά και η Ρόζι της την ανταπέδωσε μ' ένα στυφό χαμόγελο. Η Ρόζι σχεδίαζε τη ζωή της σε εβδομάδες που περιστρέφονταν γύρω από το ψυχαγωγικό πρόγραμμά της και τις κοινωνικές εκδηλώσεις στην Αλεξάνδρεια ή στο Κάιρο, κάθε φορά που έπαιρναν άδεια. Μερικές φορές η Κλερ ευχόταν να μπορούσε να κάνει και τη δική της ζωή τόσο απλή και ν' απολαμβάνει τις ώρες της χαράς. «Μπορεί να εξοργίστηκαν που αρχίσαμε να τους πυροβολούμε

μέσα στην ίδια τους τη χώρα». Συγκράτησε τα λόγια που ετοιμάζονταν να ξεχυθούν· θα την έκαναν να μοιάζει μ' έναν απ' αυτούς τους αντιρρησίες.

Οι άντρες πέθαιναν σωρηδόν, ενώ πάρα πολλοί ήταν καταδικασμένοι να γλιτώσουν μόλις και μετά βίας απ' τα τρομερά τραύματά τους ή να ξυπνήσουν σε πιο άθλια κατάσταση απ' ό,τι πριν το χειρουργείο, σαν αυτόν το στρατιώτη στον οποίο άπλωσε το χέρι της για να του χαϊδέψει το κεφάλι, ελπίζοντας ότι θα ένιωθε το ανακουφιστικό άγγιγμά της κάπου μέσα στα όνειρά του.

«Πώς αυτός ο άνθρωπος, στην ακμή της νιότης του, θα μπορέσει να συνέλθει ψυχικά όταν ξυπνήσει και καταλάβει ότι του έχουν ακρωτηριάσει τα πόδια;» ρώτησε η Κλερ.

«Δεν μπορώ να σου απαντήσω», είπε η Ρόζι μ' ένα μορφασμό, ενώ ετοίμαζε το δίσκο με τα εργαλεία, «και δεν επιτρέπω ούτε στον εαυτό μου να το σκεφτεί». Παρά τα σκληρά λόγια, η Κλερ διέκρινε τη θλίψη στα μάτια της φίλης της.

Ο Γασκόνος είχε τετρακόσιες κουκέτες, αλλά η Κλερ πίστευε ότι και διπλάσιες να ήταν, πάλι δεν θα επαρκούσαν για τους τραυματίες και τις ανάγκες μεταφοράς τους από την Τουρκία. Όμως αυτές οι αποφάσεις δεν ήταν δικές της και, αντί να καταπιάνεται με τους αριθμούς που δεν μπορούσε να τους ελέγξει, η Κλερ απορροφήθηκε στη δουλειά της, πηγαίνοντας από ασθενή σε ασθενή, χωρίς να ξέρει τα ονόματά τους ή από πού βρέθηκαν εδώ – μόνο το είδος των τραυμάτων τους ήξερε. Βοηθούσε έναν καινούργιο γιατρό και μαζί με μια πρόσφατη απόφοιτη της Σχολής Νοσοκόμων προσπαθούσαν ν' ακινητοποιήσουν έναν άντρα που δεν ήταν

ολότελα ναρκωμένος, ενώ ο γιατρός του έβγαζε σράπνελ από τη γωνία του ματιού του.

«Μην κουνιέσαι, έτσι μπράβο, φίλε μου», είπε μαλακά ο Άγγλος χειρουργός.

«Θα χάσει το μάτι του;» αναρωτήθηκε μεγαλόφωνα η Μπέτι, και η Κλερ της έριξε μια προειδοποιητική ματιά.

«Σ' ακούει», σχημάτισε βουβά τις λέξεις κι εκείνη τη στιγμή το ξανθό αγόρι, σίγουρα έφηβος ακόμα, έβγαλε μια κραυγή· άλλος ένας ικέτευε για τη μητέρα του, και η Κλερ έστρεψε αλλού το βλέμμα προσπαθώντας να κρύψει τη θλίψη που ένιωθε.

«Δεν μπορώ να πω αν θα χάσει το μάτι του», συνέχισε ήρεμα ο γιατρός, «αλλά, με τα χάλια που έχει ο ώμος του, υποψιάζομαι ότι θα χάσει το χέρι του. Καλύτερα να ετοιμαστούμε για ακρωτηριασμό».

Η Κλερ ευχήθηκε να μπορούσε να επιβάλει σιωπή και στο γιατρό, αλλά δεν τολμούσε. Με πρόσωπο ανέκφραστο, κατέγραφε όσο περισσότερα μπορούσε. Του είχε δοθεί η Κλίνη 200 και το όνομά του, όπως τους είχε, ήταν Μπίλι Μάρτιν. Ήταν μόλις δεκαοχτώ. Ο Μπίλι άρχισε να κλαίει, τα δάκρυα έτρεχαν, κάνοντας το πληγωμένο μάτι του να τσούζει ακόμα πιο πολύ, και κυλούσαν στα φακιδιάρικα μάγουλά του.

«Μη μου κόψετε το χέρι», παρακάλεσε. «Πρέπει να βοηθάω στις δουλειές στο κτήμα. Έχω μόνο αδελφές».

Η Κλερ κοίταξε το γιατρό.

«Δώσ' του χλωροφόρμιο», της παράγγειλε.

Η Κλερ συγκρατήθηκε και δεν σχολίασε την έλλειψη των πιο εξελιγμένων μέσων που τους είχαν υποσχεθεί, αλλά ο γιατρός φάνηκε να διαβάξει τις σκέψεις της

και έγνεψε προς το μπουκάλι. «Πρέπει να μάθετε να εφαρμόζετε γρήγορα και επιδέξια το χημικό, αδελφή...»

«Νάιτινγκεϊλ, κύριε. Κλερ Νάιτινγκεϊλ».

Εκείνος χαμογέλασε. «Αδελφή Νάιτινγκεϊλ ε; Πολύ ταιριαστό». Η Κλερ το είχε ακούσει δεκάδες φορές από τότε που ξεκίνησε την εκπαίδευσή της στη Σχολή Γιουτζενί Νάιτινγκεϊλ στο Λονδίνο. «Όμορφο. Σας ταιριάζει», της είπε απρόσμενα. «Από δω και πέρα, σας θέλω να χορηγείτε εσείς το αναισθητικό κάθε φορά που έχω υπηρεσία, Νάιτινγκεϊλ. Θα νιώθω πιο άνετα αν αναλάβει αυτή τη δουλειά ένας άνθρωπος της εμπιστοσύνης μου και την κάνει όπως θέλω. Σύμφωνα;»

Η Κλερ έγνεψε.

«Είχατε εμπειρία με αναισθητικά στις αποικίες;»

«Για να πω την αλήθεια, εκπαιδεύτηκα στο Λονδίνο, κύριε».

«Α, πολύ καλά. Στο Σεν Τόμας να υποθέσω;»

«Μάλιστα». Έκανε μια παύση ελπίζοντας να μην τον ακούσει ν' αναφέρεται ξανά στο επώνυμό της – αλλόκοτη σύμπτωση, ήταν ίδιο με το νοσοκομείο του Λονδίνου απέναντι από το Γουεστμίνστερ. «Και μετά, στο Βασιλικό Νοσοκομείο της Κομητείας του Χάμσιρ», συμπλήρωσε παρακολουθώντας τον να βάζει έναν επίδεσμο στο μάτι του Μπίλι.

«Νομίζω ότι είχαμε μόνο Αυστραλές νοσοκόμες στο πλοίο». Έσμιξε τα φρύδια γνέφοντάς της να συνεχίσει εκείνη την επίδεση.

«Είναι μεγάλη ιστορία», μουρμούρισε η Κλερ κοιτάζοντας τη Ρόζι μ' ένα ελαφρύ νεύμα του κεφαλιού· η κοπέλα, αν και ασχολούνταν μ' έναν άλλο ασθενή, ήταν σχεδόν δίπλα της και μπορούσε άνετα να πάρει

μέρος στη συζήτηση. Η Κλερ δεν ήθελε να εξηγήσει την ιστορία της ζωής της στο χειρουργό.

Εκείνος την κοίταξε με απορία, αλλά δεν μπορούσε να την πιέσει. Ο χρόνος ήταν ελάχιστος και άρχισε να προετοιμάζεται για την πιο δύσκολη και πιο οδυνηρή δουλειά στο χέρι του ασθενούς του. «Τώρα θα φροντίσουμε τους υπόλοιπους», είπε ευγενικά. «Νομίζω ότι θα δούμε πολύ περισσότερα τραύματα στο κεφάλι σήμερα».

«Γιατί, κύριε;» ρώτησε η Μπέτι, λαχταρώντας να τραβήξει την προσοχή του χειρουργού.

«Αυτοί οι κακόμοιροι δεν έχουν μεταλλικά κράνη. Ο αυστραλιανός στρατός καλά θα κάνει να βιαστεί και να εφοδιάσει τους άντρες του με κράνη, αλλιώς θα χαθούν πολλά μάτια, μύτες και σαγόνια».

Η Κλερ σήκωσε ταραγμένη το βλέμμα, ενώ βοηθούσε την Μπέτι να κόψει το πουκάμισο του Μπίλι και ν' απομονώσει το μπράτσο του. Η συνάδελφός της επάλειψε την αριστερή μεριά του κορμιού του με ιώδιο. «Μα δεν έχουμε εξοπλισμό για αποκαταστάσεις», προειδοποίησε η Κλερ.

Ο χειρουργός κούνησε το κεφάλι του σε ένδειξη αδυναμίας. «Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε, είναι να τους ράβουμε και να τους προωθούμε, Νάιτινγκεϊλ. Αυτό το παιδί θα σταλεί στο Κάιρο και μετά, ελπίζω, στην Αγγλία, όπου θα μπορέσουν να κάνουν καλύτερη δουλειά. Αν πίστευα ότι ο ώμος του μπορεί να περιμένει, θα τον άφηνα, αλλά ήδη πέρασαν ώρες με τη βρομιά και τις μύγες στο τραύμα του. Βλέπεις εδώ;» Έδειξε ένα σημείο και το πίεσε. Η Κλερ διέκρινε ότι ήταν καφεκόκκινο και πρησμένο. «Πίεσέ το», της είπε αγνοώντας την Μπέτι.

Η Κλερ δίστασε, δεν της άρεσε που της έδειχνε προτίμηση, αλλά της κινούσε το ενδιαφέρον η ευκαιρία να βελτιώσει τις ικανότητές της.

«Πρέπει να μάθετε να το αναγνωρίζετε. Θα το συναντήσουμε επανειλημμένα και, αν οι νοσοκόμες μου μπορούν να γίνουν τα μάτια μου μες στο πλοίο, θα είναι μεγάλη βοήθεια».

Πλησίασε με τα αδέξια γαντοφορεμένα χέρια της –η νέα εξέλιξη– που μερικές φορές δυσκόλευαν πολύ την απαραίτητη αίσθηση της αφής στην οποία βασιζόταν. Πίεσε την πληγωμένη σάρκα του Μπίλι και την ένωσε να τρίζει ελαφρά.

«Μπορείτε να νιώσετε... το αέριο;» συνέχισε ο γιατρός. «Σε τέτοιες συνθήκες, σχηματίζεται πολύ εύκολα. Φαντάζομαι ότι η ομάδα διαλογής δεν τον θεώρησε επείγον περιστατικό. Δυστυχώς, τον άφησαν πολλή ώρα και η μόλυνση επεκτάθηκε».

Γάγγραινα, σκέφτηκε η Κλερ, αλλά δεν χρειαζόταν να το πει μπροστά στον Μπίλι.

«Ανεβάζει πυρετό, γιατρέ», είπε η Μπέτι.

Εκείνος αναστέναξε. «Άλλη μία ένδειξη. Και η μόλυνση στην περιοχή θα εξαπλωθεί ταχύτατα. Πρέπει να του κόψουμε το μπράτσο αμέσως».

Η Κλερ γύρισε πάλι από την άλλη μεριά για να τραβήξει κοντά τους ένα κυλιόμενο τραπεζάκι με χειρουργικά εργαλεία. Πίσω της, ο Μπίλι βόγκηξε και άρχισε να εκλιπαρεί με σιγανά μπερδεμένα λόγια το γιατρό να «διορθώσει» τον ώμο του όσο καλύτερα μπορούσε. Η Κλερ πήρε μια αργή ανάσα κι έπιασε το καφετί μπουκάλι και τη μάσκα.

«Ο πόλεμός σου θα τελειώσει σύντομα, Μπίλι», μουρ-

μούρισε, πιο πολύ για να καθησυχάσει τον εαυτό της παρά το στρατιώτη Μάρτιν που δεν την άκουγε πια.

Πίσω στο θάλαμο, η Κλερ σκούπισε το μέτωπό της με τον καρπό της πριν ξαναπλύνει προσεκτικά τα χέρια της. Προχώρησε προς έναν άλλον ασθενή, τινάζοντας σταγόνες νερού, ενώ θυμόταν πώς τα μακριά της δάχτυλα με τα όμορφα αμυγδαλωτά νύχια έκαναν τα υπόλοιπα κορίτσια να ζηλεύουν εκείνη τη χρονιά στο Σεντ Κάθριν του Σίντνεϊ, όπου είχε πάει για ένα μικρό διάστημα. Τώρα χαμογέλασε με πίκρα· σήμερα τα χέρια της ήταν κόκκινα και σκασμένα από τα απολυμαντικά και το σαπούνι με το φαινικό που μύριζε σαν θειάφι, μια μυρωδιά που κολλούσε στον αυτοσχέδιο θάλαμο σαν αόρατος παρατηρητής.

«Βγες να πάρεις λίγο αέρα», άκουσε μια φωνή πίσω της.

Δεν χρειαζόταν να γυρίσει για να δει ποια ήταν. «Καλά είμαι, προΐσταμένη».

«Δεν είναι συμβουλή, αδελφή Νάιτινγκεϊλ», είπε η μεγαλύτερη γυναίκα κοιτάζοντάς την πάνω από τα μικροσκοπικά κοκάλινα γυαλιά της. «Έστειλα ήδη την αδελφή Πάρσονς πάνω για ένα διάλειμμα. Είναι καιρός να κάνεις κι εσύ ένα».

Η Κλερ σεβόταν την επικεφαλής τους. Εκείνη την πρώτη βραδιά που είχαν αρχίσει φουριόζες να μεταφέρονται από τις τέντες του νοσοκομείου στον *Γασκόνο*, είχε υποδεχτεί τις νοσοκόμες της με πολύ αυστηρό ύφος.

«... και δεν θέλω συναναστροφές με τους αξιωματικούς του πλοίου. Ο πλοίαρχος ζήτησε οι νοσοκόμες να τρώνε χωριστά!»

Όπως κατάλαβε η Κλερ, η προϊσταμένη απλώς παρίστανε τη σχολαστική· παραβίαζε διαρκώς τους κανόνες για να βοηθήσουν όσο το δυνατόν περισσότερους τραυματίες. Η Κλερ υπάκουσε στην ανώτερή της και ανέβηκε τη σκάλα. Ο θόρυβος από τους όλμους και τις σφαίρες δυνάμωνε καθώς ανέβαινε. Τη μυρωδιά του φαινικού ακολούθησε η αψάδα του κορδίτη, ενώ μαύρος καπνός σαν τούφες σκοτεινιάς από τις εκρήξεις σκέπαζε το μικρό κόλπο. Αναρωτήθηκε πότε φανταζόταν ο καπετάνιος του Γασκόνου ότι θα μπορούσαν οι αξιωματικοί και οι νοσοκόμες να έχουν συναναστροφές. Δεν είχαν καν χρόνο να γράψουν δυο λέξεις στα σπίτια τους. Οι τρυφερές σχέσεις ήταν το τελευταίο που θα περνούσε απ' το μυαλό τους, η Κλερ ήταν βέβαιη.

Πάνω η εικόνα ήταν χειρότερη από την κάτω. Οι τραυματίες που μπορούσαν να περπατήσουν κανονικά βοηθούσαν τους συμπατριώτες τους να περπατήσουν τρικλίζοντας στη μικρή ακτή, που τώρα έμοιαζε μ' ένα χαοτικό σταθμό διαλογής των τραυματιών, γεμάτη από άντρες και έντρομα ζώα που ξέφευγαν συνεχώς από τους οδηγούς ή τα μαντριά τους και μπορούσαν είτε να πληγωθούν είτε να τραυματίσουν τους ήδη τραυματισμένους άντρες. Οι πληγωμένοι διακινδύνευαν να διασχίσουν τα πυρά και σε ακατάστατες γραμμές προχωρούσαν για την παραλία, αγνοώντας τους γιατρούς του συντάγματος, που σίγουρα βρίσκονταν σχεδόν σε απόλυτη αδυναμία να κάνουν διαγνώσεις. Είχαν προφανώς εγκαταλείψει το σύστημα των καρτών. Απ' όσο ήξερε η Κλερ, καμία νοσηλεύτρια δεν είχε δει πρόσφατα μια κόκκινη κάρτα προτεραιότητας· εξάλλου, όλοι σχεδόν οι στρατιώτες φαίνονταν να έχουν τις προϋποθέσεις γι' αυτή την κάρτα.

Έτριψε τους μυς στους ώμους της και τέντωσε την πλάτη της για να ξαλαφρώσει τον πόνο που της προκαλούσε το συνεχές σκύψιμο πάνω από ξαπλωμένους άντρες. Μέρα, νύχτα, μεσημέρι, βράδυ... ήταν μια ατέλειωτη διαδικασία από ματωμένους επιδέσμους και απόγνωση. Κάθε φορά που ο Γασκόνος απέπλεε με εκατοντάδες τραυματίες, η Κλερ ήξερε ότι δεκάδες ακόμα τραυματίες σε άθλια κατάσταση έμεναν πίσω τους στο σταθμό διαλογής στην ακτή. Πολλοί θα πέθαιναν πριν περάσουν οι τρεις μέρες μέχρι να ξανάρθει το πλοίο και να τους δοθεί πλήρης ιατρική βοήθεια.

Ακόμα κι έτσι, μερικά βράδια απέπλεαν με εφτακόσιους τραυματίες και αρρώστους, αφήνοντας τις λιγότερο σοβαρές περιπτώσεις στον Μούδρο, προτού συνεχίσουν για την Αίγυπτο – την Αλεξάνδρεια, όπου υπήρχαν ασθενοφόρα, εξοπλισμός και ειδικευμένο προσωπικό για να φροντίσουν τους πιο σοβαρά τραυματισμένους, που ίσως στη συνέχεια θα μεταφέρονταν στο Κάιρο για πιο εξειδικευμένη βοήθεια.

Το Κάιρο! Τι πόλη! Είχαν περάσει μόλις μερικές εβδομάδες, αλλά της φαινόταν να είναι μια ολόκληρη ζωή από τότε που είδε τον πελώριο δίσκο του ήλιου να βασιλεύει πίσω από τη Μεγάλη Πυραμίδα του Χέοπα. Η Κλερ θυμόταν ολοκάθαρα πώς, μέσα στο διάχυτο μισόφωτο εκείνου του χρυσορόδινου απογεύματος, είχε αφήσει έναν από τους γαϊδουράδες, τ' αγόρια με τα τουρμπάνια, να τη βοηθήσει ν' ανεβεί στο σαμάρι του πειθήνιου ζώου του και να την οδηγήσει στο πολυτελές ξενοδοχείο *Σέπερντ*. Τα απογευματινά κοκτέιλ έρεαν άφθονα και θυμόταν τον ηλεκτρισμό στην ατμόσφαιρα από την επικείμενη αναχώρηση για τους περισσότερους

άντρες που βρίσκονταν εκεί. Ακόμα και τώρα, η Κλερ μπορούσε να θυμηθεί τη γεύση της δροσερής μέντας που έπινε στη βεράντα πίσω από το σφυρήλατο κιγκλί-δωμα που έβλεπε στη βουερή οδό Ιμπραήμ Πασά. Και αν έψαχνε αρκετά για τις ευτυχισμένες στιγμές, ήξερε ότι θα μπορούσε να ξανανιώσει την αίσθηση από τις ψάθινες πολυθρόνες του φημισμένου ξενοδοχείου πάνω στην γκρίζα της στολή, και ν' ακούσει τον απόηχο του γέλιου ν' αναπηδά πάνω στο σοβά της πρόσοψης, καθώς η Κλερ κι η Ρόζι διασκέδαζαν με μερικούς αξιωματικούς της Τρίτης Ελαφράς Ταξιαρχίας του Ιππικού.

Ευπαρουσίαστοι με τη χακί στολή τους, ήταν σίγουρα οι πιο κομψοί απ' όλες τις αυστραλέζικες μονάδες, μ' εκείνες τις ψηλές τους μπότες με τα λουριά και τα σπιρούνια. Ένας απ' αυτούς την είχε αφήσει να δοκιμάσει το πλατύγυρο καπέλο του και το έστρωσε στο κεφάλι της με τον κανονικό, κομψό τρόπο των εφίππων. Τρία δάχτυλα απόσταση πάνω απ' τ' αριστερό αυτί, δύο δάχτυλα πάνω από το αριστερό μάτι και ένα δάχτυλο πάνω απ' το δεξί. «Έτσι μπράβο», της είπε, μόλις το έστρωσε στην εντέλεια, και στο ηλιοκαμένο του πρόσωπο απλώθηκε ένα επιδοκιμαστικό χαμόγελο. «Τώρα, παρ' όλο που είσαι μια εκθαμβωτική ξανθιά και σίγουρα προκαλείς στους άντρες στα χαρακώματα όνειρα που δεν τους βοηθούν καθόλου, είσαι κι ένα επίτιμο μέλος». Το φανταχτερό αλλά υπέρκομψο άσπρο φτερό από το αυστραλέζικο πουλί εμού στο πίσω μέρος αναδεύτηκε στη γλυκιά αύρα του Καΐρου εκείνη την ήπια νύχτα στο τέλος του Απρίλη, που ήταν γεμάτη από τις υποσχέσεις του καλοκαιριού που πλησίαζε.

Αν και το ξενοδοχείο ήταν χτισμένο στην Πλατεία της

Όπερας, στην καρδιά της πόλης, η Κλερ είχε σκεφτεί ότι ήταν ένας εντελώς διαφορετικός κόσμος από το αχαράκτῆριστο συνονθύλευμα με τα μπουρδέλα, τα εστιατόρια, τα καφενεία και τα σινεμά που συνωστίζονταν γύρω του, δελεάζοντας τους στρατιώτες να ξοδέψουν τα χρήματά τους και ν' αρπάξουν μια καλή φαγούρα. Παρά τις προειδοποιήσεις των αξιωματικών τους για τους κινδύνους των επαφών με τις ντόπιες της περιοχής Ουαζίρ –ή «Γούζα» όπως την έλεγαν οι Αυστραλοί–, η Κλερ είχε παρατηρήσει ότι οι δρόμοι ήταν γεμάτοι Αυστραλούς, Νεοζηλανδούς και Βρετανούς, που ανυπομονούσαν να ζήσουν μια στιγμή ανεμελιάς σε μια αγκαλιά ή σ' έναν καβγά.

Έφερνε στο νου της τις εικόνες με τα γαϊδούρια που κάνανε ουρές στα πεζοδρόμια και διεκδικούσαν χώρο από τους μανάβηδες ή τους ανθρώπους που είχαν εκπαιδεύσει τις μαϊμούδες τους να πηδάνε σε τυχόν πρόθυμους ώμους για μια ασυνήθιστη φωτογραφία, την οποία φυσικά η Ρόζι έπρεπε να τη στείλει μετά στα σπίτια τους. Ταχυδακτυλουργοί, παπατζήδες, πωλητές ξηρών καρπών, ναλμπάντηδες και τζογαδόροι – ακόμα και γυναίκες που πουλιούνταν κρεμασμένες από τα μπαλκόνια για να τραβήξουν την προσοχή των νόστιμων νεαρών που περνούσαν την άδειά τους έχοντας κυρίως ένα πράγμα στο μυαλό τους. Όλα αυτά της φαίνονταν έναν αιώνα μακριά – σ' έναν άλλο κόσμο... σχεδόν σε μια άλλη ζωή.

Η προϊσταμένη ήρθε δίπλα της και η ανάμνηση της μέντας ξεθώριασε.

«Κάνει διαλογή εκεί πέρα κανείς;» ρώτησε η Κλερ γνέφοντας προς την παραλία.

«Λες να τα κατάφερνες εσύ καλύτερα σ' αυτή την κόλαση;»

«Δεν ήταν επίκριση, προϊσταμένη. Με συγχωρείτε, αλλά...»

«Ούτε η δική μου ερώτηση ήταν σοβαρή. Νιώθω το ίδιο ανήμπορη μ' εσένα».

Η Κλερ χαμογέλασε θλιμμένα. «Θα ήθελα πάντως να προσπαθήσω».

Η προϊσταμένη ανοιγόκλεισε τα μάτια. «Δεν βγάζουμε τις γυναίκες στην ακτή».

«Σκεφτείτε με σαν άλλον ένα στρατιώτη. Ή, μάλλον, σκεφτείτε με σαν προέκτασή σας, προϊσταμένη. Ξέρω ότι αν ήσασταν εκεί, θα υπήρχε διαφορά, και επίσης υποψιάζομαι ότι θα θέλατε να σχηματίσετε καλύτερη ιδέα για όσα συμβαίνουν».

Τα μάτια της προϊσταμένης χαμογέλασαν, αλλά το στόμα της τους απαγόρευσε ν' απλώσουν τη ζεστασιά τους στη σφιγμένη γραμμή του.

«Αφήστε με να προσπαθήσω», παρακάλεσε η Κλερ. «Μπορούμε να δώσουμε κάρτες προτεραιότητας σε μερικούς απ' αυτούς τους άντρες και να οργανώσουμε καλύτερα τη φροντίδα τους. Αυτή τη στιγμή κάνουν ό,τι τους έρχεται στο μυαλό».

«Το καταλαβαίνω αυτό, Νάιτινγκεϊλ».

«Πεθαίνουν, προϊσταμένη».

Η ανώτερή της αναστέναξε. «Κι εδώ θα πεθάνουν».

«Ναι, αλλά τουλάχιστον θα πεθάνουν ακούγοντας μια γυναικεία φωνή να τους μιλάει τρυφερά. Τα περισσότερα απ' αυτά τα παιδιά χρειάζονται και μια μάνα, όσο και τη μορφήν. Ένα τρυφερό χέδι μπορεί να τους κάνει αφάνταστο καλό στην κατάσταση τους».

«Δεν είσαι μόνο τολμηρή αλλά και ευαίσθητη, αδελφή Νάιτινγκεϊλ. Ελπίζω να μη χρειαστεί ν' αντιμετωπίσεις

τις γραμμές του Δυτικού Μετώπου, γιατί η ρομαντική ψυχούλα σου θα τραυματιστεί άσχημα». Η προϊσταμένη έκανε μια παύση. «Τι συμβαίνει μ' εσένα, Κλερ; Μπορώ να σου πω για καθεμιά απ' την ομάδα μου: γιατί έγιναν νοσοκόμες, γιατί κατατάχτηκαν ως εθελόντριες σε πολεμική ζώνη, γιατί κάνουν αυτό που κάνουν. Οι περισσότερες είχαν την κλίση ή ένιωσαν την ανάγκη να δώσουν ένα νόημα στη ζωή τους. Όμως εσύ είσαι ένα αίνιγμα. Σε συμπαθώ πολύ, είσαι εξαιρετική νοσοκόμα, αλλά μερικές φορές μου φαίνεσαι σαν φάντασμα».

Η Κλερ γέλασε σαστισμένη. «Φάντασμα;»

«Ειλικρινά. Μερικές φορές κινείσαι ανάμεσά μας σαν αόρατη, σαν να μη θέλεις ν' αφήσεις ίχνη».

«Πραγματικά, μερικές φορές νιώθω στ' αλήθεια έτσι», ομολόγησε η Κλερ εντυπωσιασμένη από τη διαίσθηση της ανώτερής της.

Η προϊσταμένη χαμογέλασε και την κοίταξε ανήσυχη με τρυφερότητα. «Γιατί ζητάς να βγεις στην ακτή αφού ξέρεις ότι είναι τόσο επικίνδυνο;»

Η Κλερ κοίταξε ελαφρώς αμήχανη την προϊσταμένη. «Δουλειά μου είναι. Ασφαλώς και...»

«Δεν μου χρειάζονται κηρύγματα, αδελφή Νάιτινγκεϊλ. Σε περνάω τριάντα χρόνια και μου αξίζει λίγη ειλικρίνεια».

Οι ώμοι της Κλερ έγειραν. «Έχασα άλλον έναν ασθενή σήμερα το πρωί. Δεν είχε καν χνούδι στα μάγουλά του, τόσο νέος ήταν».

«Συνήθως είναι υπερβολικά νέοι. Αυτός γιατί σου έκανε τόσο εντύπωση;»

Η Κλερ σταύρωσε τα χέρια της σαν να ήθελε να προστατευτεί. «Τα μάτια του μου θύμισαν τα καλο-

καίρια τότε που ήμουν παιδί στην Κορνούαλη με τον πατέρα μου... ευτυχισμένες εποχές». Αναστέναξε στην ανάμνηση αυτή. «Μετά είδα την ταυτότητά του και το επώνυμό του ήταν Κόρνις, δηλαδή “από την Κορνούαλη”». Σήκωσε τους ώμους της λες και ζητούσε συγγνώμη. «Ήταν σαν ένα μήνυμα για μένα. Βάλθηκα να σκέφτομαι τη μητέρα του».

«Μεγάλη απερίσκεψία. Δεν σου το μάθαμε;»

«Εύκολο να το μάθεις, δύσκολο να το εφαρμόσεις. Και η μεγαλύτερη απερίσκεψία ήταν ότι άρχισα να σκέφτομαι τη δική μου οικογένεια».

«Και;» την πίεσε η προϊσταμένη.

«Οι άνθρωποι που αγαπώ δεν ζούνε πια. Σκέφτηκα λοιπόν ότι άμα πεθάνω σ' έναν ξένο τόπο σαν το νεαρό Κόρνις, δεν θα δώσει κανείς σημασία». Πρόσεξε την απελπισία που φάνηκε σιγά σιγά στην έκφραση της προϊσταμένης καθώς προσπαθούσε ν' αντιδράσει, αλλά η Κλερ συνέχισε με βιάση. «Είναι αλήθεια, προϊσταμένη. Δεν υπάρχει κανείς που να ελπίζει να μάθει νέα μου. Πάω από τόπο σε τόπο, χωρίς ν' ανήκω πουθενά και σε κανέναν. Ο πιο κοντινός μου άνθρωπος είναι η Ρόζι Πάρσονς, κι αυτήν τη γνώρισα πριν από έξι βδομάδες. Είμαι είκοσι πέντε χρονών, προϊσταμένη· δεν σας φαίνεται παράξενο που μέσα σ' ένα τέταρτο του αιώνα δεν έχω κανέναν που να νοιαστεί έστω και ελάχιστα αν θα πεθάνω;»

«Κλερ, είναι τρομερό αυτό που λες».

Εκείνη χαμογέλασε θλιμμένα. «Συγγνώμη, αλλά επιμεινάτε».

Η προϊσταμένη έσφιξε τον καρπό της Κλερ ανήσυχη. «Και σε ανακουφίζει το να ρίχνεσαι σε περιπέτειες;»

«Όχι, αλλά είμαι μια λογική επιλογή για τις επικίνδυνες δουλειές. Δεν έχω να χάσω τίποτα παραπάνω απ' τη ζωή μου κι αφού κανείς δεν χολοσκάει γι' αυτήν, ευχαρίστως θα τη βάλω σε κίνδυνο αν πρόκειται να σωθεί κάποιος που έχει άλλους να τον νοιάζονται».

«Και γι' αυτό έγινες νοσοκόμα, Κλερ; Μπήκες σ' αυτόν τον κλάδο απλώς για να έχεις ανθρώπους να νοιάζεσαι;»

«Δεν... δεν ξέρω». Δίστασε, είχε αιφνιδιαστεί από τη διορατική παρατήρηση που υποπτευόταν ότι ήταν η αλήθεια. «Μάλλον εξαιτίας του πατέρα μου που τον λάτρευα. Ήμασταν κολλητοί... έλεγε ότι ήμουν το αγαπημένο του κορίτσι και ότι ανάμεσά μας δεν θα έμπαινε ποτέ καμιά γυναίκα». Δίστασε και μετά χαμογέλασε πικρά. «Φυσικά, μπήκε κάποια, αλλά αυτό έγινε μετά από καιρό. Ο πατέρας μου πολέμησε στον πόλεμο των Μπόερ και γλίτωσε. Μετά ήρθε στην Αυστραλία, όπου με είχε στείλει να μείνω με τα ξαδέρφια μου, επειδή η μητέρα μου είχε πεθάνει όταν ήμουν πολύ μικρή, και λίγο αφότου επέστρεψε αρρώστησε και πέθανε... αλλά πιστεύω ότι ο θάνατός του οφειλόταν περισσότερο στην κακή περίθαλψη. Αν φτάνουμε σ' αυτούς τους άντρες πιο γρήγορα...» η Κλερ έγνεψε προς την άλλη μεριά του Κόλπου Ανζάκ, «και διεκπεραιώνουμε τη διαλογή πιο αποτελεσματικά, ίσως μπορούμε να τους σώζουμε από ενδεχόμενους ακρωτηριασμούς ή απ' το να πεθάνουν σ' έναν ξένο τόπο». Σήκωσε τους ώμους. «Μιλάω για μεγαλύτερο επαγγελματισμό στη νοσηλεία».

«Κατάλαβα. Είσαι μια σταυροφόρος», είπε ανάλαφρα η προϊσταμένη μ' ένα χαμόγελο.

Η Κλερ τη μιμήθηκε, ανακουφισμένη που άφηνε πίσω της τα σκοτεινά χρόνια της εφηβείας της. «Μετά χαράς ν' αναλάβω αυτόν το ρόλο», απάντησε.

«Λοιπόν, Κλερ, δεν θέλω ηρωισμούς σήμερα. Απλώς θα βοηθάς όπου μπορείς, στα στενά χρονικά περιθώρια που θα έχεις, αλλά στην ουσία απλώς θα παρατηρείς και θ' αναφέρεις».

Η Κλερ γούρλωσε τα μάτια. «Μ' αφήνετε να βγω στην ακτή;»

«Έχω ένα μήνυμα να δώσω στους νοσηλευτές απ' τους γιατρούς εδώ. Μπορείς να πας μαζί με τον αγγε-
λιαφόρο. Το τι θα καταφέρεις μέσα σ' αυτό το διάστημα εξαρτάται από σένα. Συμφωνώ ότι θα βοηθήσει να υπάρξει επιτόπου μια νοσοκόμα. Συγκεντρώσου... θέλω, όταν επιστρέψεις, να φέρεις πολύτιμες πληροφορίες».

Το χαμόγελο της Κλερ ήταν τόσο λαμπερό όσο και τα μάτια της. «Ευχαριστώ, προϊσταμένη». Γύρισε για να πάρει μερικές προμήθειες.

«Αδελφή Νάιτινγκεϊλ...» Η Κλερ έκανε μεταβολή καθώς ένας βρυχηθμός από το *HMS London* σήμανε την εξαπόλυση νέων πυρών. «Είναι πολύ επικίνδυνο, ξέρεις. Παραβιάζω εντολές, αλλά το κάνω επειδή μου ράγισες την καρδιά με τη ρομαντική σου αντίληψη για τη νοσηλευτική. Αυτό που σου χρειάζεται είναι λίγο αληθινό ρομάντζο».

Η Κλερ χαμογέλασε. «Πολύ αμφιβάλλω αν θα το βρω εδώ, προϊσταμένη».